

บทที่ 3

บทบาทภาครัฐกับการพัฒนาการด้านชั่งตวงวัด

1. ประวัติการชั่งตวงวัดประเทศไทย¹

ก่อน พ.ศ. 2440 ประเทศไทยได้รู้จักวิธีการชั่งตวงวัดกันแพร่หลาย มาแต่โบราณกาล ซึ่งวิธีที่นิยมใช้กันมาก ก็ได้แก่วิธีการทางประเพณีของไทย จีน และวิธีของฝรั่ง ตามแต่ที่ตกลงกัน ซึ่งแต่ละวิธีการนั้นจะมีพิภคอัตราไม่เท่ากัน อันเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการสร้างความเจริญในการค้าขายกันเป็นอย่างมาก จากนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร .5)มีพระราชปรารภที่จะวางระเบียบการชั่งตวงวัดให้เป็นหลักฐาน จึงตกเป็นหน้าที่ของกระทรวงเกษตราธิการในการวางระเบียบในเรื่องนี้ ซึ่งเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีได้คิดที่จะใช้วิธีมาตราเมตริก เมื่อ ร.ศ.116 (พ.ศ.2440) แต่ยังไม่เป็นผลสำเร็จ กระทั่งใน ปี พ.ศ.2444 เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการได้รวบรวมวิธีการ โดยรวบรวมเฉพาะวิธีการตวง มาพิจารณา เพราะเหตุว่าประเทศสยามมีสินค้าข้าวที่จะต้องตวงซื้อตวงขายเป็นสินค้าสำคัญ จึงได้ร่างพระราชบัญญัติอัตราตวงขึ้นมา ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีกรชั่งและการวัด และได้เพิ่มในปี 2445 เมื่อรัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ โดยมีเจ้าพระยาอภัยราชา (Mr.Rolin Jacquemyns) ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน กับนายชเลสเซอร์ ที่ปรึกษากฎหมาย ได้ทำการร่าง “พระราชบัญญัติวัดตวงและชั่ง” ร.ศ.119 ขึ้นใหม่ โดยบัญญัติให้ใช้เป็นวิธีเมตริก จากนั้นในปี 2448 พระองค์ท่านได้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อพิจารณาว่าควรใช้เครื่องชั่งตวงวัดวิธีใดจึงจะเหมาะสม และคณะกรรมการได้ถวายรายงานกราบบังคมทูลว่าควรใช้วิธีเมตริกเป็นแบบเดียวกัน

พ.ศ.2452 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.6) เจ้าพระยาวางสนาม พันธุ์ เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ ได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลว่าเห็นควรที่ประเทศสยามจะเข้าร่วมในอนุสัญญาาระบบเมตริก (Metric Convention) และกระทรวงเกษตราธิการ จึงเริ่มทำการติดต่อกับสำนักงานชั่งตวงวัดระหว่างประเทศ (International Bureau of Weights and Measures: BIPM) ที่ประเทศฝรั่งเศส ในเรื่องการขอเข้าเป็นสมาชิก และโปรดเกล้า ฯ ให้เสนาบดี

¹ กรมการค้าภายใน , ประวัติชั่งตวงวัดไทย , เอกสารเผยแพร่ .

กระทรวงมหาดไทย เสนาบดีกระทรวงนครบาล ประชุมปรึกษากัน ทำความเห็นในเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง ในปี 2454 ซึ่งที่ประชุมได้ทูลเกล้าฯ ถวายรายงานความเห็น ว่าควรรับแบบเมตริกมาใช้ พร้อมทั้งได้แจ้งความจำนงที่จะขอเข้าร่วมเป็นสมาชิกไปยังสำนักงานชั่งตวงวัดระหว่างประเทศที่ประเทศฝรั่งเศส และได้เข้าเป็นสมาชิกในปี 2455

ในปี 2466 รัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าฯ ให้ตรา “พระราชบัญญัติมาตราชั่งตวงวัด พระพุทธศักราช 2466” ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายแม่บทของกฎหมายชั่งตวงวัดว่าด้วยมาตราชั่งตวงวัดของประเทศไทย และในปีถัดมา ได้มีการออกกฎเสนาบดีฉบับแรกเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายชั่งตวงวัด (International Organization of Legal Metrology : OIML) ในปี 2538 จากนั้นได้เริ่มมีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ทำการฝึกอบรมและศึกษางานด้านชั่งตวงวัดในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหพันธ์รัฐเยอรมัน จีน ออสเตรเลีย เพื่อศึกษาหาวิธีการควบคุมกำกับดูแลการชั่งตวงวัดให้เป็นสากลยิ่งขึ้น และได้แก้ไขข้อบกพร่องของข้อกำหนด จนกระทั่งในปี พ.ศ.2542 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา “พระราชบัญญัติมาตราชั่งตวงวัด พ.ศ.2542” ขึ้น และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 166 ตอนที่ 29 ก. วันที่ 21 เมษายน 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ 18 ตุลาคม 2542 เป็นต้นมา

2. งานชั่งตวงวัดไทยในปัจจุบัน

ปัจจุบันงานชั่งตวงวัด ที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตราชั่งตวงวัด พ.ศ.2542 อยู่ภายใต้การปฏิบัติของสำนักชั่งตวงวัด กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งหน่วยงานราชการกรมการค้าภายใน ดังนี้

2.1 อำนาจหน้าที่ของสำนักชั่งตวงวัด²

2.1.1 พัฒนา กำหนด และทดสอบมาตรฐานเครื่องชั่งตวงวัด รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบเกี่ยวกับเครื่องชั่งตวงวัด ให้เป็นไปตามมาตรฐานนานาชาติ

2.1.2 จัดทำ สอบเทียบและเก็บรักษาแบบมาตราชั่งตวงวัด

---

² พระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ พ.ศ.2542 .

2.1.3 กำหนดหลักเกณฑ์และกำกับดูแลการประกอบธุรกิจ ผลิต นำเข้า ซ่อมและขายเครื่องชั่งตวงวัด รวมทั้งการประกอบธุรกิจให้บริการชั่ง ตวงหรือวัด

2.1.4 กำหนดหลักเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตให้ผู้ประกอบธุรกิจผลิตหรือซ่อมเครื่องชั่งตวงวัด สามารถตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องชั่งตวงวัดที่ตนเองผลิตหรือซ่อม

2.1.5 ตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องชั่งตวงวัด

2.1.6 จัดทะเบียนเครื่องหมายเฉพาะตัวของผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ซ่อมเครื่องชั่งตวงวัด

2.1.7 ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องชั่งตวงวัดในระหว่างการใช้งาน

2.1.8 กำหนดขนาดการบรรจุ และวิธีการแสดงปริมาณสุทธิของสินค้าหีบห่อและตรวจสอบความถูกต้องของปริมาณสุทธิของสินค้าหีบห่อ

2.1.9 กำหนดวิธีการซื้อขายสินค้าชนิดใดต้องทำการซื้อขายโดยการชั่งหรือการตวงหรือการวัดหรือนับเป็นจำนวนหน่วย

2.1.10 ดำเนินการตามกฎหมาย กรณีที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องชั่งตวงวัด และสินค้าหีบห่อ

2.1.11 ให้ความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้เครื่องชั่งตวงวัดที่ถูกต้องแก่ประชาชน และให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิของตนเอง

2.1.12 พัฒนาความรู้ทักษะของเจ้าหน้าที่ชั่งตวงวัดให้ทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของเครื่องชั่งตวงวัด และความก้าวหน้าในกระบวนการปฏิบัติงานด้านชั่งตวงวัดของนานาชาติ

2.1.13 ติดต่อประสานงานกับสำนักงานชั่งตวงวัดของประเทศต่าง ๆ หรือระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศว่าชั่งตวงวัดและองค์กรชั่งตวงวัดอื่น ๆ

2.1.14 จัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ เกี่ยวกับงานชั่งตวงวัด ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานและการให้บริการข้อมูลแก่ผู้สนใจในธุรกิจชั่งตวงวัด

2.1.15 ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2.2 การแบ่งส่วนราชการภายใน

เพื่อให้ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ตามข้อ 2.1 สำนักชั่งตวงวัด จัดแบ่งส่วนราชการไว้ ดังนี้

2.2.1 งานธุรการ มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับ – ส่ง ร่างและพิมพ์หนังสือราชการ
กลั่นกรอง สรุปเรื่องเสนอความเห็นต่อผู้อำนวยการสำนักทราบและสั่งการ จัดทำงบประมาณและ
ประสานงานการใช้จ่ายเงิน งบประมาณ จัดซื้อวัสดุและควบคุมการเบิกจ่ายวัสดุ จัดการ
ประสานงาน การบำรุงรักษาครุภัณฑ์ ควบคุมการลงเวลาปฏิบัติราชการ

2.2.2 กลุ่มงานมาตรฐานเครื่องซั้่ง มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา ค้นคว้า ทดลองทาง
วิชาการและเทคนิคด้านซั้่งดวงวัด มาตรฐานของคั้่มน้ำหนักแบบมาตราและเครื่องซั้่ง พัฒนาการ
สอบเทียบความถูกต้องและวิธีการตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องซั้่ง พัฒนาการตรวจสอบสินค้า
หีบห่อที่แสดงปริมาณสุทธิเป็นมาตราซั้่ง พัฒนาการตรวจสอบมาตรฐานและความคงทนถาวร
ของเครื่องซั้่ง จัดทำเอกสารทางวิชาการและคู่มือการปฏิบัติงานซั้่งดวงวัดและสินค้าหีบห่อเพื่อ
เผยแพร่ ส่งเสริมและให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจ ผลิตเครื่องซั้่งดวงวัด และผู้ผลิตสินค้าหีบห่อให้
สามารถดำเนินการตรวจสอบเครื่องซั้่งดวงวัดและสินค้าหีบห่อได้เอง เก็บ ดูแล บำรุงรักษาแบบ
มาตรา จัดทำสอบเทียบความถูกต้องของคั้่มน้ำหนักแบบมาตราของเจ้าหน้าที่ซั้่งดวงวัดและผู้
ประกอบการธุรกิจผลิตเครื่องซั้่งดวงวัด และผู้ผลิตสินค้าหีบห่อ ตรวจสอบมาตรฐานความคงทนถาวร
ของเครื่องซั้่งชนิดต่าง ๆ ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องซั้่งและคั้่มน้ำหนักที่ต้องการรายงานผลการ
ตรวจสอบ

2.2.3 กลุ่มงานมาตรฐานเครื่องตวงและเครื่องวัด มีภารกิจเช่นเดียวกับกลุ่ม
มาตรฐานเครื่องซั้่ง เพียงแต่เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในส่วนของเครื่องตวงและเครื่องวัด

2.2.4 ส่วนส่งเสริมและพัฒนาซั้่งดวงวัด มีหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์
การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจผลิต นำเข้า ซ่อมเครื่องซั้่งดวงวัด การให้บริการซั้่ง ดวงหรือวัด และ
พิจารณาออกหนังสือ รับรองการประกอบธุรกิจ กำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ผู้ประกอบการ
ผลิต หรือซ่อมเครื่องซั้่งดวงวัด สามารถตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องซั้่งดวงวัดที่ตนเองผลิตหรือ
ซ่อม พิจารณาคำขออนุญาต ตรวจสอบสถานที่ประกอบการธุรกิจ เครื่องมือและอุปกรณ์ของผู้ขอ
อนุญาต จดทะเบียนเครื่องหมายเฉพาะตัวของผู้ผลิต ผู้นำเข้าและผู้ซ่อม พิจารณาอนุญาตการ
นำเข้าเครื่องซั้่งดวงวัดจากต่างประเทศ และติดตามการนำมาตรตรวจสอบให้คำรับรอง รับและ
พิจารณาคำขอ ของผู้ผลิต ผู้นำเข้าและผู้ซ่อม ในการขอตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องซั้่งดวงวัด
จัดเก็บค่าธรรมเนียม ให้คำปรึกษาแนะนำผู้ประกอบการผลิตเครื่องซั้่งดวงวัด ออก จัดทำ
ทะเบียนผู้ประกอบการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จัดทำทะเบียนประวัติเครื่องซั้่งดวงวัดเพื่อ
สะดวกในการให้คำรับรองตามอายุคำรับรอง จัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ เกี่ยวกับงานซั้่งดวง
วัดทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการบริหารงานซั้่งดวงวัด และการให้บริการข้อมูลแก่ผู้สนใจใน
ธุรกิจซั้่งดวงวัด ประสานงานกับศูนย์ซั้่งดวงวัดและสำนักงานสาขาซั้่งดวงวัด ประสานงานกับ

สำนักงานชั่งตวงวัดระหว่างประเทศ (BIPM) องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายชั่งตวงวัด (OIML) องค์การชั่งตวงวัดระหว่างประเทศและหน่วยงานชั่งตวงวัดของประเทศต่าง ๆ เช่น APLMF , PTB จัดการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่เจ้าหน้าที่ชั่งตวงวัด

2.2.5 ส่วนสินค้าหีบห่อ มีหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดวิธีการแสดงปริมาณสุทธิของสินค้าหีบห่อ และตรวจสอบการแสดงปริมาณสุทธิสินค้าหีบห่อของผู้ผลิต นำเข้าและผู้จำหน่ายสินค้าหีบห่อ ตรวจสอบความถูกต้องของปริมาณการบรรจุสินค้าหีบห่อของผู้ผลิต ผู้นำเข้าและผู้จำหน่ายสินค้าหีบห่อ กำหนดปริมาณการบรรจุสินค้าหีบห่อที่ต้องบรรจุตามปริมาณที่กำหนด ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่วิธีการชั่งตวงวัดในการซื้อขายสินค้า ส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถตรวจสอบสินค้าหีบห่อได้เองภายใต้การกำกับดูแลของสำนักชั่งตวงวัด กำหนดวิธีการซื้อขายสินค้าชนิดใด ต้องทำการซื้อขาย โดยการชั่ง การตวงหรือการวัดหรือนับเป็นหน่วย พัฒนาวิธีการตรวจสอบสินค้าหีบห่อ

2.2.6 ส่วนเครื่องชั่ง มีหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบให้คำรับรองต่อนักและเครื่องชั่งทุกชนิด ส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องชั่งให้สามารถตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องชั่งที่ตนเองผลิตหรือซ่อมภายใต้การกำกับดูแลของสำนักชั่งตวงวัด ออกสำรวจตรวจสอบการใช้เครื่องชั่ง เพื่อกำกับคู่มือให้เกิดการเอาใจเปรียบจากการใช้เครื่องชั่ง ให้บริการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องชั่ง ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องชั่งตวงวัดที่ถูกต้อง เก็บรักษาต่อนักแบบมาตราและเครื่องมือสำหรับตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องชั่ง กำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจผลิต นำเข้า ซ่อมและขายเครื่องชั่ง รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการชั่ง ศึกษาค้นคว้า เพื่อกำหนดคุณสมบัติของเครื่องชั่ง

2.2.7 ส่วนเครื่องตวงและเครื่องวัด มีหน้าที่เช่นเดียวกับส่วนเครื่องชั่ง แต่ปฏิบัติเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตวงและเครื่องวัด

2.2.8 ศูนย์ชั่งตวงวัดภาค (ชลบุรี , ขอนแก่น , เชียงใหม่) มีหน้าที่เกี่ยวกับการสนับสนุนทางด้านเทคนิคและวิเคราะห์ และเครื่องมือแบบมาตรา แก่สำนักงานสาขาชั่งตวงวัดในแต่ละภาค จัดฝึกอบรมให้ความรู้และทักษะในการตรวจสอบเครื่องชั่งตวงวัด แก่เจ้าหน้าที่ชั่งตวงวัดประจำสำนักงานสาขา ฯ และผู้ใช้เครื่องชั่งตวงวัดในแต่ละภาค สนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานสาขาชั่งตวงวัดให้มีประสิทธิภาพ สอเทียบแบบมาตราให้กับสำนักงานสาขาชั่งตวงวัดให้มีความถูกต้องอยู่เสมอ และเป็นมาตรฐานเดียวกันแก่สำนักงานสาขาชั่งตวงวัดในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายและทำหน้าที่เป็นสำนักงานสาขาชั่งตวงวัดตามประกาศกระทรวงกระทรวงพาณิชย์

แผนภูมิที่ 3.1
โครงสร้างสำนักชั่งตวงวัด

ที่มา : สำนักชั่งตวงวัด กรมการค้าภายใน

2.2.9 สำนักงานสาขาชั่งตวงวัด 20 แห่ง มีหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาออกหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจ พิจารณาตรวจสอบหลักฐานและสถานที่ประกอบธุรกิจ เครื่องมือและอุปกรณ์ของผู้ขออนุญาตตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องชั่งตวงวัดของตนเอง และพิจารณาคำขอของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ซ่อม ในการขอตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องชั่งตวงวัด จัดเก็บค่าธรรมเนียม จัดทำข้อมูลผู้ประกอบการ จัดทำทะเบียนประวัติเครื่องชั่งตวงวัดเพื่อสะดวกในการติดตามตรวจสอบให้คำรับรองตามกำหนดอายุคำรับรอง จัดทำข้อมูล สถิติ เกี่ยวกับงานชั่งตวงวัด ประสานงานกับศูนย์ชั่งตวงวัด ตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องชั่งตวงวัด ส่งเสริมผู้ประกอบการ

ธุรกิจเครื่องซังตวงวัดให้สามารถตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องซังตวงวัดที่ตนเอง ผลิตหรือซ่อม ภายใต้งานกำกับดูแลของสำนักซังตวงวัด ตรวจสอบตรวจสอบการใช้เครื่องซังตวงวัด เพื่อกำกับดูแลมิ ให้เกิดการเอาเปรียบจากการใช้เครื่องซังตวงวัด ให้บริการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่อง ซังตวงวัด ประชาสัมพันธ์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องซังตวงวัด ที่ถูกต้อง เก็บรักษาแบบ มาตรฐานและเครื่องมือตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องซังตวงวัด กำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจผลิต นำเข้า ซ่อมและขายเครื่องซังตวงวัด

2.3 ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านซังตวงวัดของกระทรวงพาณิชย์

จากการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานด้านซังตวงวัด ในขณะนี้โดยศึกษาจาก ประสบการณ์การปฏิบัติงานในสำนักซังตวงวัด กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ทั้งใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นระยะเวลา 14 ปี พอสรุปปัญหาได้ดังนี้

2.3.1 ปัญหาจากความไม่ทันสมัยของข้อกำหนดในช่วงปี 2466 - 2542 ทั้งนี้เนื่องจาก พระราชบัญญัติมาตราซังตวงวัด พ.ศ.2466 มีระยะเวลาในการใช้เป็นเวลานาน จนกระทั่งสามารถ แก้ไขเป็นพระราชบัญญัติมาตราซังตวงวัด พ.ศ.2542 ในช่วงดังกล่าวการให้บริการภาครัฐในด้าน ซังตวงวัดไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ทันกาลตามความเปลี่ยนแปลงไปของสถานการณ์ที่จะต้อง มีหน่วยให้บริการสอบเทียบเครื่องมือวัด ส่งผลให้เกิดหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับปัญหาดังกล่าว ขึ้นมาทดแทน เช่น สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ และบางหน่วยงานก็เปลี่ยนบทบาทการทำงานเดิม เพื่อให้สามารถรองรับงานด้านซังตวงวัดในการให้บริการสอบเทียบเครื่องซังตวงวัด เช่นสำนักงาน คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กรมวิทยาศาสตร์บริการ เป็นต้น การ ดำเนินการดังกล่าวจะก่อให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพในการกำกับดูแลด้านมาตรฐานซังตวงวัด แห่งชาติ เนื่องจากแต่ละหน่วยก็พยายามที่จะต้องการมีบทบาทนำในเรื่องนี้ ทำให้ประเทศเสีย งบประมาณไปโดยเปล่าประโยชน์จำนวนมาก กว่าแต่ละหน่วยงานจะสามารถกำหนดบทบาทของ ตนเองได้

2.3.2 ปัญหาจากการแปรรูประบบราชการในปี 2540 ทำให้สำนักซังตวงวัด ต้อง เปลี่ยนหน่วยงานการบังคับบัญชาจากกรมทะเบียนการค้า มายังกรมการค้าภายใน ส่งผลให้ นโยบายของผู้บริหารเปลี่ยนแปลงไม่ต่อเนื่อง อันเกิดจากการไม่ทราบระบบงานซังตวงวัดของ ผู้บริหารที่รับผิดชอบ จึงทำให้การพัฒนาทั้งด้านนโยบายและการพัฒนาบุคลากร เครื่องมือแบบ มาตรฐาน และการออกกระเปียบต่าง ๆ เพื่อขยายการกำกับดูแลเครื่องซังตวงวัด ให้ครอบคลุมมากขึ้น ตามการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมใหม่ ๆ ชะงักไประยะหนึ่ง เช่น การออกกระเปียบเพื่อกำกับดูแล เรื่องเครื่องวัดความชื้นข้าวเปลือก และการกำกับดูแลมาตรวัดก๊าซ NGV เป็นต้น แต่ในปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าวได้คลี่คลายลงแล้ว

2.3.3 ปัญหาความไม่ใส่ใจของประชาชนในด้านซังตวงวัด ทั้งนี้ประชาชนทั่วไปคิดว่าการถูกเอารัดเอาเปรียบจากการใช้เครื่องซังตวงวัดในการซื้อขายสินค้า เป็นเรื่องปกติ และฝากความหวังไว้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และบางครั้งก็เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่หากเป็นเรื่องของการซื้อขายสินค้าที่มีปริมาณมากและเป็นไปตามฤดูกาล เช่นการซื้อขายสินค้าเกษตรต่าง ๆ ประชาชนส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับสถานที่รับซื้อมากกว่ามาตรฐานของเครื่องซังตวงวัด และจะให้การไว้วางใจเป็นอย่างมากกับสถานที่รับซื้อสินค้านั้น โดยไม่คำนึงที่จะรับรู้ว่าปริมาณของสินค้าของตนเองที่นำไปจำหน่ายอีกทั้งไม่สนใจคำแนะนำจากส่วนราชการที่แนะนำ ทำให้ผู้ประกอบการมีความสะดวกในการเอารัดเอาเปรียบได้ง่ายขึ้น แต่ปัญหาที่เกิดการร้องเรียนกลับเป็นผู้ประกอบการด้วยกันเอง ที่ทราบพฤติกรรมของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าอันตรายมากหากกลุ่มผู้ประกอบการ ในท้องถิ่นสามารถรวมตัวกันได้ก็จะทำให้ประชาชนได้รับการเอารัดเอาเปรียบเป็นอย่างมาก อีกทั้งการเข้าตรวจสอบของเจ้าหน้าที่จะได้ลำบากเนื่องจากกลุ่มผู้ประกอบการจะรู้ตัวและแจ้งให้ผู้ประกอบการรายอื่นทราบถึงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และรีบชุกซ่อนระบบต่าง ๆ ที่ติดตั้งไว้เพื่อการเอารัดเอาเปรียบกับประชาชนเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบพบ

2.3.4 ปัญหาจากการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ปัญหาดังกล่าวจะเกิดขึ้นเนื่องจากผู้ประกอบการจะนำอุปกรณ์พิเศษและแบบใหม่ ๆ ที่เจ้าหน้าที่ซังตวงวัดประจำแต่ละเขตแต่ละท้องที่ไม่ทราบว่าจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขเพื่อเปลี่ยนแปลงผลการคำนวณปริมาณสินค้าจากเกษตรกรที่นำมาขาย โดยจะมีการแอบนำมามาติดตั้ง และจะมีการพัฒนาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ตรวจพบได้ยากขึ้น ไปอย่างรวดเร็วมาก โดยจะนำไปติดตั้งในท้องที่ห่างไกลในพื้นที่ต่างจังหวัด ซึ่งสำนักซังตวงวัดจะทราบก็ต่อเมื่อมีการร้องเรียน และการเข้าตรวจสอบแต่ละครั้งผู้ประกอบการจะรู้ตัวก่อน และปัญหาที่ใหญ่ก็คือจำนวนบุคลากรด้านซังตวงวัด และมีความเชี่ยวชาญด้านนี้จะมีน้อย ทำให้ผู้ประกอบการไม่เกรงกลัวเพราะว่าโอกาสตรวจสอบพบมีน้อยมาก จึงเป็นช่องให้ผู้ประกอบการต่างสรรหามาติดตั้ง

2.3.5 ปัญหาจากจำนวนบุคลากร สำนักซังตวงวัด กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ในปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพียงหนึ่งร้อยกว่าคน ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมากในการปฏิบัติงานซังตวงวัด ทั้งงานที่ไม่ใช้เทคนิคสูง เช่นเครื่องชั่งสปริง มาตรฐานน้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องที่มีพิศกกำลังไม่เกิน 1 ตัน หรือเครื่องชั่งตามร้านค้าทองคำ อีกทั้งจะต้องทำการเพิ่มขีดความสามารถในการให้ทันต่อกลวิธีต่าง ๆ ของผู้ประกอบการ ในการนำอุปกรณ์เสริมที่แอบนำมามาติดตั้งเพิ่มเติมตามที่กล่าวไว้ข้างต้น นอกจากนี้ยังต้องขยายการกำกับดูแลเครื่องซังตวงวัดที่เกิดขึ้นใหม่ทั้งที่ผลิตภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงทางนวัตกรรมของโลกในอนาคต

ดังนั้น หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับภารกิจนี้ไปปฏิบัติได้เร็วขึ้นก็จะสามารถแก้ไขปัญหาลำดับที่ 2.3.3 ถึง 2.3.5 ได้เป็นอย่างดี เพราะจะสามารถเพิ่มเจ้าหน้าที่ซึ่งตรวจวัดได้มากกว่ากระจายไปทั่วพื้นที่ อันเป็นการกดดันมิให้ผู้ประกอบที่มีพฤติกรรมในการเอารัดเอาเปรียบกระทำได้ยากขึ้นเพราะการเข้าตรวจสอบจะเพิ่มความถี่มากขึ้น และสามารถกระตุ้นให้ประชาชนเล็งเห็นผลประโยชน์ของตนเองที่จะสูญเสียไป ในแต่ละครั้งก็นำสินค้ามาจำหน่ายรวมทั้งการพัฒนาทางด้านซึ่งตรวจวัดของประเทศไทยจะมีมากขึ้นเนื่องจากสามารถลงศึกษาข้อมูลในแต่ละเครื่องซึ่งตรวจวัดได้ลึกและละเอียดมากขึ้น อันจะสามารถสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนที่นำสินค้ามาจำหน่าย และกับนานาชาติ ที่สั่งซื้อสินค้าเกษตรจากประเทศไทย ว่าระบบมาตรฐานการซึ่งตรวจวัดของไทยได้มาตรฐานและมีการให้บริการที่ทั่วถึง ทั่วกันทั้งประเทศ และลงลึกไปถึงท้องถิ่นที่ห่างไกลอย่างได้มาตรฐานเดียวกันและเป็นระบบสากล

3. ลำดับขั้นตอนการรับมอบภารกิจด้านซึ่งตรวจวัดของกรุงเทพมหานคร

3.1 การดำเนินการของคณะกรรมการกำหนดขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2544 ประกาศแผนปฏิบัติการ ฯ เพื่อให้มีผลบังคับตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542³ ที่ประกาศเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545 ได้กำหนดให้กระทรวง

---

³ มาตรา 33 เมื่อคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการตามมาตรา 32 แล้ว ให้เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ แล้วรายงานต่อรัฐสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับต่อไป

แผนปฏิบัติการที่ประกาศใช้บังคับตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการนั้น

ในกรณีที่สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไปในระหว่างที่แผนปฏิบัติการใช้บังคับ คณะกรรมการอาจดำเนินการปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้เหมาะสมกับสภาพนั้น

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการและรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบทุกปี ในกรณีที่มีปัญหาอุปสรรคไม่อาจดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้ให้คณะกรรมการรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบปัญหาและอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหา.

พาณิชย์ กรมทะเบียนการค้า ถ่ายโอนภารกิจ “ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย” ในส่วนด้านการจัดระเบียบชุมชน ซึ่งภารกิจที่จะต้องถ่ายโอนคือ “การมอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนายตรวจซั้งตวงวัด ตามพ.ร.บ.มาตราซั้งตวงวัด พ.ศ. 2542 รวมทั้งการให้คำรับรองเครื่องซั้งตวงวัดซั้งหลัง” โดยกำหนดให้แล้วเสร็จภายใน ปี 2547 และเป็นกลุ่มภารกิจที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี “หน้าที่ที่ต้องทำ”

ภารกิจที่จะต้องถ่ายโอนไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านซั้งตวงวัด จึงมีด้วยกัน 2 ภารกิจ คือ

1. การเป็นนายตรวจมาตราซั้งตวงวัด ตามมาตราซั้งตวงวัด พ.ศ. 2542

2. การตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องซั้งตวงวัด ซั้งหลัง ซึ่งจะเป็นเครื่องซั้งตวงวัดที่ผ่านการตรวจสอบให้คำรับรองซั้งแรกมาแล้ว และเมื่อประชาชนนำไปใช้งานได้ทำการซ่อมบำรุงรักษาเพื่อให้ใช้งานได้ หรือเครื่องซั้งตวงวัดที่มีการสอบเทียบความถูกต้องโดยการปรับแก้ให้เป็นไปตามแบบมาตราที่ทำการทดสอบ หรือเครื่องซั้งตวงวัดที่หมดอายุการให้คำรับรอง ซึ่งเครื่องซั้งตวงวัดเหล่านั้นจะต้องนำส่งเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้คำรับรอง ซั้งหลัง

ตารางที่ 3.1

รายละเอียดภารกิจด้านซั้งตวงวัดที่ต้องถ่ายโอน

ที่	ภารกิจ/ส่วนราชการ	ภารกิจที่ถ่ายโอน	ปีที่ถ่ายโอน	การถ่ายโอน	ประเภทของกลุ่มงาน
3	ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย (1)กระทรวงพาณิชย์ กรมทะเบียนการค้า	1.มอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนายตรวจซั้งตวงวัดตามพ.ร.บ.มาตราซั้งตวงวัด พ.ศ.2542 รวมทั้งอำนาจการให้คำรับรองเครื่องซั้งตวงวัด ซั้งหลัง	2546 2547	เทศบาลเมืองพัททยา กทม. อบต.ซั้ง 1-2 อบต.ซั้ง 3-5	หน้าที่ที่ต้องทำ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติไว้ในแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการฝึกอบรมและการให้ความรู้ โดยให้ดำเนินการในปี 2546

2. ขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างแบบมาตราซึ่งดวงวัด ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการในปี 2546

3. การอบรมเพิ่มเติมให้ความรู้เกี่ยวกับงานซึ่งดวงวัด ให้ดำเนินการในปี 2547

4. การประเมินและติดตามผล ให้ดำเนินการในปี 2547

ด้านข้อกำหนดที่เอื้อต่อการกระจายอำนาจ ๗ นั้น ได้เสนอให้กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมทะเบียนการค้า เป็นนำเสนอแก้ไข มาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.มาตราซึ่งดวงวัด พ.ศ. 2542⁴ โดยเพิ่มเติมคำนิยาม “พนักงานเจ้าหน้าที่” และ “นายตรวจซึ่งดวงวัด” หมายถึง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ใช้อำนาจใน มาตรา 5⁵ มอบหมายให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการให้คำรับรองเครื่องซึ่งดวงวัดชั้นหลัง อีกทั้งให้แก้ไขปรับปรุงกฎ กฏกระทรวง ประกาศ คำสั่ง หรือ ระเบียบให้สอดคล้องกับภารกิจที่ถ่ายโอนให้ท้องถิ่น ให้แล้วเสร็จภายใน 30 กันยายน 2545

ด้านการเพิ่มขีดความสามารถ คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และรักษาความสงบเรียบร้อย ของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการจัดให้มีการฝึกอบรม หลักสูตรเตรียมความพร้อมให้แก่องค์กรปกครองส่วน

---

⁴ มาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.มาตราซึ่งดวงวัด พ.ศ.2542

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการพลเรือนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้.

⁵ มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และนายตรวจซึ่งดวงวัด ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้กับกำหนดกิจการอื่นและออกประกาศตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้.

ท้องถิ่น เรื่อง “ขอบเขตอำนาจหน้าที่และการใช้อำนาจอนุญาตตามภารกิจที่ถ่ายโอนสำหรับ ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ซึ่งหลักสูตรดังกล่าว กำหนดหัวข้อเรื่องการใช้ อำนาจหน้าที่ของนายตรวจชั่งตวงวัด ด้วย โดยกำหนดเวลาไว้เพียง 1 ชั่วโมง 30 นาที จึงสามารถ ให้ความรู้ได้เพียงบทบาทหน้าที่และภารกิจของสำนักชั่งตวงวัดเท่านั้น ในการอบรม ทั้งหมด 32 ครั้ง ทั่วประเทศ คือ เชียงใหม่ พิษณุโลก นครราชสีมา อุตรธานี ขอนแก่น อุบลราชธานี นครนายก พระนครศรีอยุธยา ระยอง กาญจนบุรี เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี และสงขลา สำหรับ กรุงเทพมหานครให้เข้าร่วมการอบรม ณ โรงแรมระยองออกคิด จ.ระยอง เมื่อวันที่ 6 – 11 สิงหาคม 2547 รวมระยะเวลา 6 วัน

3.2 การดำเนินการของกระทรวงพาณิชย์

ในช่วงต้น การดำเนินงานด้านการถ่ายโอนภารกิจด้านชั่งตวงวัด อยู่ในความดูแลของ กรมทะเบียนการค้า เมื่อคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ กำหนดแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น กรมทะเบียนการค้า ได้มีคำสั่งที่ 45/2545 เรื่อง จัดตั้งศูนย์บริหารการถ่ายโอนบุคลากรสู่ท้องถิ่น กรมทะเบียนการค้า เพื่อให้มีหน้าที่ในการวางแผน การถ่ายโอนในภาพรวม พร้อมทั้งได้มีหนังสือ ที่ พณ 0613/1102 ลงวันที่ 12 เมษายน 2545 ถึงสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อแต่งตั้ง คณะทำงานของกรม ฯ

และตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 กำหนดให้งานด้าน ชั่งตวงวัด ไปอยู่ในการกำกับดูแลกรมการค้าภายใน ดังนั้น ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545 ภารกิจ ด้านการถ่ายโอนอำนาจด้านชั่งตวงวัด จึงดำเนินการโดยกรมการค้าภายใน ซึ่งก็ได้มีหนังสือที่ พณ 0405/ 1596 แต่งตั้งผู้แทนของกรมการค้าภายในเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเฉพาะกิจด้าน การจัดระเบียบชุมชน/สังคม และรักษาความสงบเรียบร้อยแทนคณะกรรมการชุดเดิม และได้ ดำเนินการต่อเนื่องตามแผนที่กำหนด ดังนี้

3.2.1 การแก้ไขข้อกฎหมาย ในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติมาตราชั่งตวงวัด พ.ศ. 2542 ได้แก้ไขใน พระราชบัญญัติมาตราชั่งตวงวัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549⁶ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อ

---

⁶ พระราชบัญญัติมาตราชั่งตวงวัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำ “นายตรวจชั่งตวงวัด” ในมาตรา 4 แห่ง พระราชบัญญัติมาตราชั่งตวงวัด พ.ศ. 2542 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“นายตรวจชั่งตวงวัด” หมายความว่า ข้าราชการพลเรือนหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นตาม กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติภารกิจตามพระราชบัญญัตินี้”.

วันที่ 23 มีนาคม 2549 ส่วนการแก้ไขความหมายของ “พนักงานเจ้าหน้าที่” และการให้รัฐมนตรีใช้อำนาจตามมาตรา 5 นั้น กรมการศาสนา ให้เหตุผลว่าตามพระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด พ.ศ.2542 มาตรา 31 ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาให้คำรับรอง อธิบดีอาจขอให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์การของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือสำนักงาน หรือองค์การซึ่งดวงวัดของรัฐต่างประเทศหรือระหว่างประเทศ ตรวจสอบเครื่องซึ่งดวงวัด และให้คำรับรองได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด และให้ถือว่าเป็นการตรวจสอบเทียบกับแบบมาตรฐานและการให้คำรับรองตามมาตรา 30 วรรคหนึ่ง” ส่งผลให้ อธิบดีกรมการศาสนา สามารถทำหนังสือมอบหมายให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐอยู่แล้วให้ดำเนินการตรวจสอบให้คำรับรอง ชั้นหลัง แก่เครื่องซึ่งดวงวัดได้ ซึ่งการดำเนินการในส่วนนี้กรมการศาสนาไม่มีแผนที่จะดำเนินการภายหลังจากที่ได้จัดการฝึกอบรมให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว⁷ แต่จนถึงขณะนี้ยังไม่มีการดำเนินการใด ๆ เพิ่มเติม

3.2.2 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการศาสนา ได้มีการจัดเตรียมหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อให้ได้ให้พนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้ารับการฝึกอบรมหลังจากที่ได้มีการแต่งตั้งเป็นนายตรวจซึ่งดวงวัดแล้วจำนวน 3 หลักสูตร คือ

- หลักสูตร “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานซึ่งดวงวัด อำนาจหน้าที่ของนายตรวจซึ่งดวงวัด และวิธีการตรวจสอบเครื่องซึ่งสปริง” มีระยะเวลา การฝึกอบรม 5 วัน

- หลักสูตร “การตรวจสอบมาตรวัดน้ำมันเชื้อเพลิงตามสถานีบริการ” ระยะเวลา 5 วัน

- หลักสูตร “การตรวจสอบเครื่องซึ่งรถยนต์” ระยะเวลาการฝึกอบรม 5 วัน

3.2.3 การจัดลำดับความยากง่ายของงานซึ่งดวงวัด⁸

จากการประเมินของคณะอนุกรรมการของกรมการศาสนา มีความเห็นตรงกันว่างานด้านซึ่งดวงวัด ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะรับไปดำเนินงานนั้นควรพิจารณาถึงความพร้อมของเครื่องมือ ความรู้และความพร้อมด้านบุคลากร รวมทั้งการพิจารณางานด้านซึ่งดวงวัดที่จะถ่ายโอนไปตามลำดับความยากง่ายของงาน คือ

---

⁷ ศักดิ์ชัย หัสมิตร, “การจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น กรณีศึกษา สำนักซึ่งดวงวัด”, (ภาคนิพนธ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 44.

⁸ สัมภาษณ์, อังคาร พวงนาค, ผู้อำนวยการส่วนเครื่องซึ่ง, 19 ก.พ. 2550.

- 3.2.3.1 เครื่องซั่งสปริงตามตลาดสด
- 3.2.3.2 เครื่องซั่งตามร้านค้าทองคำ
- 3.2.3.3 เครื่องซั่งไม่อัตโนมัติที่มีพิกัดกำลังสูงแต่ไม่เกิน 10 ตัน ตามสถานที่รับซื้อของเก่า , สถานที่รับซื้อสินค้าเกษตร
- 3.2.3.4 งานตรวจสอบสินค้าหีบห่อตามร้านค้าผู้จำหน่ายปลีก ประเภท ก๊าซหุงต้ม
- 3.2.3.5 มาตรฐานน้ำมันตามสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- 3.2.3.6 มาตรฐานก๊าซตามสถานีบริการ
- 3.2.3.7 เครื่องซั่งรถยนต์ที่มีพิกัดกำลังตั้งแต่ 10 ตันขึ้นไป

3.3 การดำเนินการของกรุงเทพมหานคร⁹

หลังจากที่คณะกรรมการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำแผนกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติไว้ในแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรียบร้อยแล้ว ในส่วนของกรุงเทพมหานคร ได้จัดทำ “แผนปฏิบัติการรับโอนภารกิจทำให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการให้แก่กรุงเทพมหานคร” มอบหมายให้สำนักงานคลัง กรุงเทพมหานคร เป็นผู้รับผิดชอบในการรับมอบภารกิจด้านซั่งดวงวัด จากกรมการค้าภายใน

เมื่อสำนักงานคลัง กรุงเทพมหานคร ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการรับโอนภารกิจทำให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการให้แก่กรุงเทพมหานคร ในงานด้านซั่งดวงวัด ก็ได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติที่ได้รับมอบหมายโดยทันที คือ

- จัดเจ้าหน้าที่ไปเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรเตรียมความพร้อมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง “ขอบเขต/อำนาจหน้าที่และการใช้อำนาจอนุญาตตามภารกิจที่ถ่ายโอนสำหรับผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ณ โรงแรมระยองออกคิด จ.ระยอง เมื่อวันที่ 6 – 11 สิงหาคม 2547 รวมระยะเวลา 6 วัน แต่การบรรยายในครั้ง ผู้จัดได้กำหนดให้มีการบรรยายหัวข้อด้านซั่งดวงวัดเพียง 1.30 ชั่วโมงเท่านั้น

- ประสานกับสำนักซั่งดวงวัด กรมการค้าภายใน เพื่อขอทราบข้อมูลการปฏิบัติงานด้านซั่งดวงวัด เพิ่มเติมพร้อมทั้งจัดเจ้าหน้าที่มาดูงานที่สำนักซั่งดวงวัด เพื่อประกอบการดำเนินงาน

⁹ สัมภาษณ์ , สิทธิเดช ฉวีวรรณ , นักวิชาการคลัง 5 , 9 ก.พ.2550.

- จัดการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมการเป็นนายตรวจช่างตวงวัด และการตรวจสอบ เครื่องชั่งสปริง ให้แก่เจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร จำนวน 120 คน เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2549 ณ ห้องประชุมโรงพยาบาลกลาง โดยหัวข้อการบรรยายจะประกอบด้วย¹⁰

ก. ภารกิจหน้าที่ของนายตรวจช่างตวงวัด

ข. คุณลักษณะทั่วไปของเครื่องชั่งสปริง ตามกฎกระทรวง

ค. การตรวจสอบเครื่องชั่งสปริง

ง. การดำเนินการตามกฎหมาย กรณีพบการกระทำผิด จากการใช้เครื่องชั่งสปริง โดยผู้เข้าร่วมฝึกอบรมครั้งนั้น ได้กำหนดให้เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและ สุขาภิบาล ทั้ง 50 เขต ๆ ละ 2 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานคลัง สำนักเทศกิจ รวมทั้งสิ้น 120 คน

- ประสานกับสำนักช่างตวงวัดในด้านรายละเอียดครุภัณฑ์แบบมาตราตมุน้ำหนัก โดยการขอสนับสนุนงบจากการนำเสนอเพื่อขอแปรญัตติ งบประมาณเหลือจ่ายจากปี 2549 ทั้งนี้เนื่องจาก ไม่ได้ขอจัดตั้งงบประมาณ ในปี 2550 ไว้ พร้อมทั้งดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ตมุน้ำหนักเพื่อเตรียมความพร้อมการรับมอบภารกิจด้านช่างตวงวัด เฉพาะเครื่องชั่งสปริง ตามที่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สำนักช่างตวงวัด กรมการค้าภายใน ทั้งนี้คาดว่าจะสามารถรับมอบได้ภายในปี 2550

---

¹⁰ หนังสือ กรุงเทพมหานคร ที่ กท 1305/2675 ลงวันที่ 6 มิถุนายน 2549.

ตารางที่ 3.2

แผนปฏิบัติการรับโอนภารกิจทำให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการให้แก่กรุงเทพมหานคร

ลำดับ	ส่วนราชการที่ถ่ายโอน	ขอบเขตการถ่ายโอน ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ (ปีที่ถ่าย โอน)	หน่วยงาน กทม. ที่ รับผิดชอบ
	ภารกิจที่ถ่ายโอน			
1.	<p>กระทรวงพาณิชย์</p> <p>1.1.กรมการค้าภายใน</p> <p>1) นายตรวจมาตรฐานชั่งตวงวัด ตาม พ.ร.บ.มาตราชั่งตวงวัด พ.ศ.2542 รวมทั้งอำนาจในการให้คำรับรองเครื่องชั่งตวงวัดชั้นหลัง</p>	<p>ขอบเขตการถ่ายโอน</p> <p>ให้กรมการค้าภายในมอบอำนาจให้ห้องเครื่องปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนายตรวจชั่งตวงวัดตาม พ.ร.บ.มาตราชั่งตวงวัด พ.ศ.2542 รวมทั้งมีอำนาจในการตรวจสอบให้คำรับรองเครื่องชั่งตวงวัด ชั้นหลัง</p> <p>ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติ</p> <p>1.การเตรียมความพร้อมของ อปท. (ให้ความรู้ ฝึกอบรม ฯลฯ)</p> <p>2.จัดซื้อจัดจ้างแบบมาตรา ๓</p> <p>3.การอบรมเพิ่มเติม</p> <p>4.การประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน</p>	2546	สนค.

ที่มา : สำนักการคลัง กรุงเทพมหานคร

ตาราง 3.3

ปริมาณงานของช่างตวงวัดที่กรุงเทพมหานครจะต้องรับไปปฏิบัติ

ลำดับ	ลักษณะงาน	จำนวน
1.	ตลาดสดที่ใช้เครื่องชั่งสปริง (ไม่รวมตลาดนัด)	157 แห่ง
2.	เครื่องชั่งตามร้านค้าทอง	ยังไม่ได้จัดเก็บ
3.	เครื่องชั่งไม้อัดโนมดี พิกัดกำลังไม่เกิน 10 ตัน ตาม สถานรับซื้อต่าง ๆ	ยังไม่ได้จัดเก็บ
4.	ร้านจำหน่ายปลีกก๊าซหุงต้ม	698 ราย
5.	สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงและก๊าซ	947 แห่ง
6.	เครื่องชั่งรถยนต์พิกัด 10 ตันขึ้นไป	268 แห่ง

ที่มา : สำนักชั่งตวงวัด กรมการค้าภายใน

4. การกำหนดหน่วยงานปฏิบัติงานชั่งตวงวัดของกรุงเทพมหานคร

จากแผนและขั้นตอนการรับมอบภารกิจจากหน่วยงานของรัฐ ของกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดให้สำนักการคลัง กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานหลักในการประสานการรับมอบภารกิจดังกล่าวเนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ดูแลงานด้านการเงิน และด้านการพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังกำหนดให้ฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ในแต่ละสำนักงานเขต เป็นหน่วยงานปฏิบัติ โดยให้เหตุผลว่า เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลตลาดสด ตลาดเอกชน อยู่แล้ว ทั้งนี้ภารกิจหน้าที่ของสำนักการคลัง กรุงเทพมหานคร และฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และการแบ่งส่วนราชการ ที่กำหนดไว้ตามระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 กำหนดไว้ดังนี้

4.1 ภารกิจหน้าที่ของสำนักการคลัง กรุงเทพมหานคร

สำนักการคลัง มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการคลัง การเงิน การบัญชี การพัสดุ การซ่อมบำรุงรักษาเครื่องกล เครื่องทุ่นแรงของกรุงเทพมหานคร และควบคุมการพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งส่วนราชการ ดังนี้

- สำนักงานเลขานุการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบรรณและธุรการทั่วไปของสำนัก งานช่วยอำนวยความสะดวกและเลขานุการ การดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคล งานการคลัง งาน

ห้องประชุม การควบคุมงานด้านการเงินของตลาดนัดกรุงเทพมหานคร งานอื่นที่ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบของกองใด ๆ โดยเฉพาะ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

- กองรายได้ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ทุกชนิด และจัดทำประมาณการรายรับประจำปีของกรุงเทพมหานคร เก็บและรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับรายได้ทั้งหมดของกรุงเทพมหานคร การวางหลักเกณฑ์และวิธีการจัดเก็บรายได้ประเภทต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร การควบคุมตรวจสอบเร่งรัดหน่วยงานต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ให้จัดเก็บรายได้ให้ถูกต้องครบถ้วน การจัดทำโครงการเพิ่มรายได้ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร พิจารณาปรับปรุงแก้ไขกร่างกฎหมาย ข้อบัญญัติ ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับต่างๆเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ทั้งหมด ติดตามเร่งรัดภาษีอากรที่ค้างชำระ การขอปลด ขอลดค่าภาษี การอุทธรณ์ภาษีตลอดจนการผ่อนชำระค่าภาษี การยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้นิติบุคคลค้างค่าภาษีอากร ดูแลรักษาและจัดหาผลประโยชน์จากการใช้ที่สาธารณะ ทำเทียบเรือ ทรัพย์สินของกรุงเทพมหานคร และรับชำระค่าเช่าทรัพย์สิน ตลอดจนเร่งรัดและติดตามค่าเช่าจัดสถานที่สาธารณะเพื่อบริการที่จอดรถยนต์และเก็บค่าธรรมเนียมจอดยานยนต์เป็นรายได้ของกรุงเทพมหานคร ติดตามผลการจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งหน่วยงานอื่นมีหน้าที่จัดเก็บและนำส่งกรุงเทพมหานคร และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

- กองการเงิน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับ-จ่าย และโอนเงินของกรุงเทพมหานคร ทุกประเภทที่กำหนดในประมาณการรายรับ และข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ตลอดจนรับผิดชอบการฝาก – ถอน เงินนอกงบประมาณของกรุงเทพมหานครตามนโยบายผู้บริหาร การรับ – จ่าย เงินอุดหนุนจากรัฐบาลตามโครงการต่างๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

- กองทะเบียนทรัพย์สินและพัสดุ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์โดยการจัดซื้อและจัดจ้างเพื่อบริการสำนักงานเขต และสำนักต่างๆทั้งด้านน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ด้านวัสดุ เครื่องใช้ภายในสำนักงาน ตลอดจนยานพาหนะต่างๆ ควบคุมการจ่ายโอนทรัพย์สิน การจดทะเบียน การต่อทะเบียน และการจำหน่ายทรัพย์สินและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

- กองบัญชี มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการบัญชีและด้านวิชาการบัญชีทั้งหมดของกรุงเทพมหานคร บริหารการใช้เงินสะสม เงินสำรองราชการ วิเคราะห์เงินรายรับ-รายจ่าย งบแสดงฐานะการเงิน งบทรัพย์สินหนี้สิน ควบคุมงบประมาณรายจ่ายเงินประจำงวดรวมทั้งเงินกันไว้เบิกเหลือในปี การลงบัญชีเงินอุดหนุนจากรัฐบาลทุกประเภทตามโครงการต่างๆและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

- กองระบบการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพิจารณาขอร่างข้อบัญญัติระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง ตอบข้อหารือทางด้านการคลังทั้งของกรุงเทพมหานคร และการพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร ตรวจสอบการเบิกจ่ายเงินบำเหน็จบำนาญ การปฏิบัติงานในกองทุนบำเหน็จบำนาญ การควบคุมดูแลการดำเนินการของการพาณิชย์ของกรุงเทพมหานครทุกแห่ง และการวิเคราะห์ฐานะการเงินการคลังของกรุงเทพมหานคร และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

- กองโรงงานช่างกล มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการซ่อมยานพาหนะเครื่องจักรกล และเครื่องทุ่นแรงต่างๆ ของสำนักและสำนักงานเขตต่างๆ การผลิตเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

- กองตรวจจ่าย มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจฎีกาและควบคุมงบประมาณก่อนการจ่ายเงินของกรุงเทพมหานคร ตรวจฎีกา และควบคุมงบประมาณของเงินอุดหนุนรัฐบาล พร้อมวางฎีกาเบิกจ่ายเงินกับกระทรวงการคลัง เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบัญญัติ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรี หรือระเบียบอื่นใดที่กรุงเทพมหานครใช้ปฏิบัติ โดยทำการตรวจและควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงานให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการ หรือเงินประจำงวดที่ได้รับอนุมัติทุกหมวดจ่าย ทุกประเภท ตามข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกรุงเทพมหานครและสำนักงบประมาณ และส่วนราชการอื่นๆ ที่มอบหมายให้กรุงเทพมหานครทำการเบิกจ่ายเงินแทน ติดต่อประสานงานกับกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ตรวจและควบคุมการใช้จ่ายยืมเงินสะสม เงินยืมทรงพระราชกรณียกิจ เงินรายได้ถอนคืน ขออนุมัติกันเงินเหลือมีปี ขออนุมัติขยายเวลาเบิกจ่ายเงินเหลือมีปี กันเงินเลื่อนขึ้นสำหรับข้าราชการหรือลูกจ้างที่ถูกสอบสวนทางวินัย ขออนุมัติเบิกจ่ายเงินค้างข้ามปี พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินของหน่วยงานต่างๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

4.2 ภารกิจหน้าที่ของฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลประจำแต่ละเขตของ

กรุงเทพมหานคร¹¹

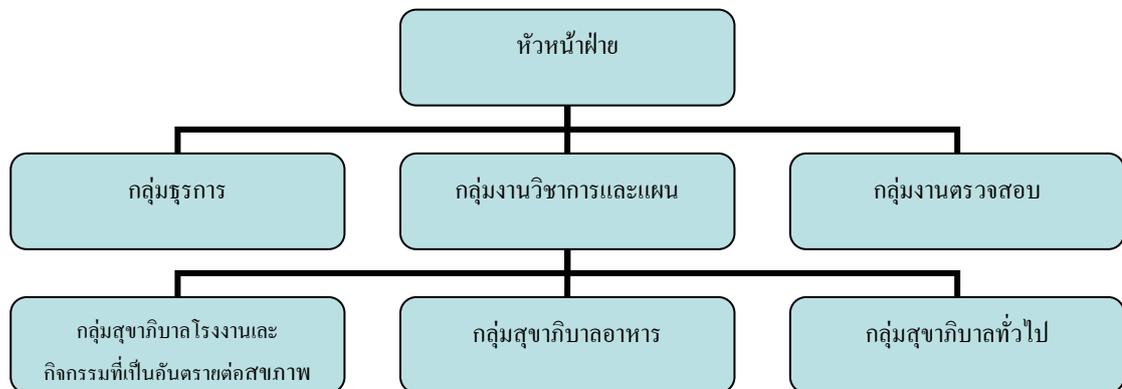
มีหน้าที่เกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหาร การสุขาภิบาลสถานที่ที่เป็นอันตรายแก่สุขภาพ การสุขาภิบาลตลาด สถานที่จำหน่ายอาหารและสะสมอาหาร การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม การสุขาภิบาลทั่วไป ให้ได้มาตรฐานทางสุขาภิบาลและถูกสุขลักษณะ การควบคุมดูแลการจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ การควบคุมมลพิษ การพัฒนา ควบคุมและรักษาคุณภาพ

¹¹ สัมภาษณ์ , สุรีย์ วาดเขียน , หัวหน้าฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล เขตคลองสาน ,13 ก.พ.2550.

สิ่งแวดลอม การเสริมสร้างศักยภาพผู้บริโภคนและสร้างหรือขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการ
 คุมครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข การกำจัดแมลงและสัตว์นำโรค การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อย
 สัตว์ การควบคุม จัดการ กำจัด ห้าม ป้องกันและระงับเหตุรำคาญที่อาจเกิดหรือเกิดขึ้นในที่
 สาธารณะหรือสถานที่เอกชน การอนุญาตให้ใช้เครื่องขยายเสียง การออกใบอนุญาตสุสานหรือฌ
 ปนสถาน สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายต่าง ๆ เช่น กฎหมายว่าด้วย
 อาหาร การใช้สารละลาย คุมครองผู้ไม่สูบบุหรี่ โรงงาน เป็นต้น และมีหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องหรือ
 ได้รับความหมาย โดยอัตรากำลังของฝ่ายสิ่งแวดลอมและสาธารณสุข จะมีประมาณ 12 – 15 คน
 เจ้าหน้าที่ทั้งหมดจะมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านการสาธารณสุข สิ่งแวดลอม และ
 การพยาบาล นอกจากนี้จะมีเจ้าหน้าที่ผู้หญิงมากกว่าเจ้าหน้าที่ชาย มีผังการบริหารงานตาม
 โครงสร้างใน รูปที่ 3.2

แผนภูมิที่ 3.2

โครงสร้างฝ่ายสิ่งแวดลอมและสุขภาพ สำนักงานเขตของกทม.

ที่มา : ฝ่ายสิ่งแวดลอมและสุขภาพ เขตตลิ่งชัน